

LIETUVOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ KOMISIJA

SPRENDIMAS

2025 m. sausio 14 d. Nr. 21RE-
(AG-903/05-2024)
Vilnius

Lietuvos administracinių ginčų komisija (toliau – Komisija), susidedanti iš Komisijos narių Edvardo Juciaus, Vytauto Kurpuveso (pranešėjas), Ingos Lipnickienės (Komisijos posėdžio pirmininkė) ir Ingos Morkvėnienės,

rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinį ginčą pagal pareiškėjo skundą atsakovei Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai dėl sprendimo panaikinimo ir įpareigojimo atlikti veiksmus.

Komisija

n u s t a t ė :

Pareiškėjas Komisijos prašo panaikinti Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos (toliau – Tarnyba) 2024 m. rugsėjo 26 d. sprendimą (toliau – Sprendimas) ir įpareigoti pakartotinai nagrinėti pareiškėjo prašymą.

Paaiškinio, kad skundžiamu Sprendimu Tarnyba atsisakė teikti valstybės garantuojamą antrinę teisinę pagalbą (toliau – ir VGAT pagalba) dėl baudžiamosios bylos Nr. (*duomenys neskelbtini*) atnaujinimo. Sprendimas motyvuojamas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) praktika, Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo (*toliau – Įstatymas*) 11 straipsnio 7 dalies 1, 2 punktais bei tikrovės neatitinkančia, nukrypusia nuo prašymo esmės ir pagrindo advokato išvada.

Sprendimas nepagrįstas teisiniais pagrindais. Teismų praktikoje pažymima, kad bylos atnaujinimo pagrindas yra apie teismo sprendimo neteisingumą liudijantis faktas, kuris gali turėti esminę reikšmę bylai, kurioje naikintinas įsiteisėjęs teismo sprendimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) nutartis byloje Nr. 2A-5-387/2022).

Nagrinėjamu atveju reikšminga tai, kad (*duomenys neskelbtini*) apylinkės teismo (*duomenys neskelbtini*) rūmų bei (*duomenys neskelbtini*) rūmų 2023 m. (*duomenys neskelbtini*) dvejomis nutartimis yra konstatuotas faktas apie egzistuojantį nusišalinimo pagrindą visiems (*duomenys neskelbtini*) rūmų teisėjams ir darbuotojams. Teismas iš esmės pripažino, kad yra šališkas pareiškėjo atžvilgiu. Teisės į nešališką teismą užtikrinimui Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (*toliau – BPK*) 58 straipsnyje įtvirtintos aplinkybės, kurioms egzistuojant pareiškėjo bylos teisėjai nagrinėti negalėjo, dėl ko minėtomis nutartimis vadovaudamasis BPK straipsniu, teisėjas, nusišalindamas nuo bylos nagrinėjimo, ją perdavė nagrinėti kitiems teismo rūmams.

Baudžiamojoje byloje Nr. (*duomenys neskelbtini*) teisėjui nusišalinus ir priėmus nuosprendį egzistuojant teismo 2023 m. nutartimis konstatuotiems BPK 58 straipsnio 1 dalies 4 punkte apibrėžtiems pagrindams, buvo padarytas akivaizdus esminis BPK 59 straipsnio pažeidimas, ko pasekoje buvo suvaržyta įstatymų garantuojama teisė į nešališką teismą, sukliudžiusi teismui išsamiai ir nešališkai išnagrinėti bylą ir priimti teisingą nuosprendį.

Pareiškėjas taip pat paaiškinio, jog (*duomenys neskelbtini*) apygardos teismo 2023 m. nutartimi įsiteisėjo apylinkės teismo 2023 m. (dalyje dėl 2022 m. įvykio) išteisinamasis

nuosprendis, įrodantis, kad pareiškėjas yra nekaltas dėl 2022 m. įvykio. Tai kartu su minėtomis 2023 m. nutartimis nustatytomis aplinkybėmis indikuoja, kad baudžiamosioje byloje Nr. (*duomenys neskelbtini*) teisėjas, nenusišalindamas ir priimdamas nuosprendį, nusikalstamai piktnaudžiavo. Šios aplinkybės akivaizdžiai pagrindžia teisiškai prasmingą ir perspektyvų gynėjo atstovavimą, siekiant baudžiamosios bylos atnaujinimo, egzistuojant BPK 44 straipsnio 1 dalies 2 ir 4 punkte nurodytiems pagrindams (b. l. 1–2; 22).

Tarnyba prašo skundą atmesti kaip nepagrįstą. Paaiškino, kad pareiškėjas kreipėsi su prašymu suteikti VGAT pagalbą dėl baudžiamosios bylos Nr. (*duomenys neskelbtini*) atnaujinimo. Tarnyba kreipėsi į pareiškėją, prašydama nurodyti bent vieną pagrindą, kuriuo remiantis jis pageidauja kreiptis į teismą dėl baudžiamosios bylos proceso atnaujinimo, ir pateikti proceso atnaujinimo pagrindus pagrindžiančius dokumentus. Tarnyba gavo pareiškėjo papildomus dokumentus ir advokato V. K. išvadą pagal Tarnybos kreipimąsi dėl išvados pateikimo. Sprendimu, vadovaudamasi Įstatymo 11 straipsnio 7 dalies 1, 2 punktais, atsisakė suteikti teisinę pagalbą.

LVAT praktikoje dėl VGAT pagalbos ne kartą išaiškinta, kad teisė gauti šią pagalbą nėra absoliuti, prigrįstina ir neribojama. Ją suteikia pati valstybė, savo iniciatyva ir savo nuožiūra, ir tik tokia apimtimi, kokia ji yra pajėgi šią teisę garantuoti. VGAT pagalbos instituto paskirtis – suteikti kokybišką, efektyvią ir ekonomiškai pagrįstą teisinę pagalbą, ginant teisėtus interesus tų asmenų, kuriems tokia pagalba būtiniausia. Ši pagalba neteikiama, kai iš visų konkrečiam atvejui reikšmingų faktinių duomenų yra pakankamai akivaizdu, jog pradėtas ginčas šaliai, kuriai teikiama pagalba, neturi teisinės perspektyvos.

Sprendama dėl VGAT pagalbos suteikimo Tarnyba turi teisę prašyti advokato išvados, ar nėra Įstatymo 11 straipsnio 7 dalyje nustatytų šios pagalbos neteikimo pagrindų. Tarnyba, susipažinusi su prašymu, papildomais dokumentais ir advokato išvada, nustatė, kad (*duomenys neskelbtini*) rūmai 2023 m. nuosprendžiu pareiškėją pripažino kaltu pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (*toliau – BK*) 135 straipsnio 1 dalį, 253 straipsnio 1 dalį. (*duomenys neskelbtini*) teismas 2023 m. nutartimi pareiškėjo skundą atmetė ir paliko galioti (*duomenys neskelbtini*) rūmų nuosprendį. Pareiškėjas dėl (*duomenys neskelbtini*) rūmų 2023 m. nuosprendžio ir dėl (*duomenys neskelbtini*) 2023 m. nuosprendžio pateikė kasacinį skundą LAT, kuris 2024 m. nutartimi kasacinį skundą atsisakė priimti.

Pareiškėjas siekia kreiptis į teismą dėl baudžiamosios bylos Nr. (*duomenys neskelbtini*) atnaujinimo paaiškėjus naujoms aplinkybėms bei netinkamai, jo teigimu, pritaikyto baudžiamojo įstatymo. BPK XI dalyje yra numatyti baudžiamojo proceso atnaujinimo pagrindai: 1) dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių (BPK XXXIII skyrius); 2) dėl aiškiai netinkamo baudžiamojo įstatymo pritaikymo (BPK XXXIV skyrius); 3) dėl Jungtinių Tautų žmogaus teisių komiteto arba Europos žmogaus teisių teismo sprendimų (BPK XXXV skyrius).

BPK 443 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad įsiteisėjęs teismo nuosprendis ar nutartis gali būti panaikinti dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių. Pagal BPK 444 straipsnio 1 dalį, naujai paaiškėjusios aplinkybės, dėl kurių galima panaikinti nuosprendį ar nutartį ir atnaujinti baudžiamąją bylą, yra šios: 1) įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu nustatytas liudytojo ar nukentėjusiojo parodymų arba ekspertizės akto melagingumas, taip pat kitų įrodymų, kuriais paremtas nuosprendis ar nutartis, netikrumas; 2) įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu nustatyta, kad nagrinėdami bylą teisėjai nusikalstamai piktnaudžiavo; 3) įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu nustatyta, kad atlikdami ikiteisminį tyrimą pareigūnai nusikalstamai piktnaudžiavo ir dėl to buvo priimtas neteisėtas ir nepagrįstas nuosprendis; 4) kitokios aplinkybės, kurios teismui nebuvo ir negalėjo būti žinomos priimant nuosprendį ar nutartį, nors ikiteisminis tyrimas bei bylos nagrinėjimas teisme buvo atliktas išsamiai, ir kurios vienos ar kartu su anksčiau nustatytomis aplinkybėmis įrodo, kad nuteistasis yra nekaltas arba kad jis padarė lengvesnę ar sunkesnę nusikalstamą veiką negu ta, už kurią jis nuteistas, taip pat kurios įrodo, kad išteisintasis arba asmuo, kurio byla nutraukta, yra kaltas.

Teismų praktikoje pažymima, kad bylos atnaujinimo pagrindas yra ne bet koks, o tik apie teismo sprendimo neteisingumą liudijantis faktas. Toks faktas turi turėti esminę reikšmę bylai, kurioje panaikinamas įsiteisėjęs teismo sprendimas.

Pareiškėjas naujai paaiškėjusią aplinkybę laiko tą aplinkybę, kad po teismo nuosprendžio priėmimo baudžiamojoje byloje, kurią jis pageidauja atnaujinti, kitoje baudžiamojoje byloje jo atžvilgiu buvo priimtas išteisinamasis nuosprendis dėl jam pareikšto kaltinimo melagingu pranešimu apie grėšiantį pavojų – padėtą sprogmenį jo baudžiamąją bylą nagrinėjusiam teisme. Pareiškėjo nuomone, tai lėmė jo baudžiamąją bylą nagrinėjusio teismo šališkumą. Tačiau pareiškėjo gynėjas aplinkybę dėl nepagrįsto kaltinimo melagingu pranešimu bylą instancine tvarka turėjusiam nagrinėti kasacinės instancijos teismui buvo nurodęs teikiant kasacinį skundą. Atsižvelgiant į tai, šios aplinkybės laikyti kasacinės instancijos teismui buvus nežinoma, negalima. Be to, pareiškėjo kaip nauja nurodoma aplinkybė, kuri buvo nurodyta kasaciniame skunde pareiškėjo gynėjo, nesudarė pagrindo kasacinės instancijos teismo atrankos kolegijai priimti skundą nagrinėjimui. Bylų proceso atnaujinimas nėra ketvirtoji po kasacijos ar galutinė (vietoje kasacijos) baudžiamųjų bylų nagrinėjimo stadija ar instancija. Baudžiamosios bylos atnaujinimo dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių institutas nėra priemonė, suteikianti galimybę vis iš naujo įrodinėti įrodytas pripažintos nusikalstamos veikos aplinkybes iki tol, kol teismo atliktas įrodymų vertinimo rezultatas bus palankus nuteistajam.

Pareiškėjas nurodo ir kitą pagrindą baudžiamosios bylos atnaujinimui – dėl aiškiai netinkamo baudžiamojo įstatymo pritaikymo nustatytomis aplinkybėmis. Tačiau bylą išsamiai išnagrinėjo ne tik pareiškėjo šališku vertinamas pirmos instancijos teismas, bet ir apeliacinės instancijos teismas, o pareiškėjo kasacinį skundą, kuriame nurodyti analogiški nesutikimo su įrodymu vertinimu ir veikos kvalifikavimo motyvai, kasacinės instancijos teismas atsisakė priimti.

BPK 451 straipsnyje numatyta, kad baudžiamosios bylos, kurios išnagrinėtos arba paliktos nenagrinėtos kasacinės instancijos teisme, atnaujinamos, jeigu pagal nuosprendžiuose ir nutartyse nurodytas aplinkybes yra pagrindas manyti, jog akivaizdžiai netinkamai pritaikytas baudžiamasis įstatymas ir dėl to reikia: 1) panaikinti apkaltinamąjį nuosprendį bei paskesnes teismų nutartis ir baudžiamąją bylą nutraukti; 2) nuteistojo nusikalstamą veiką perkvalifikuoti pagal kitą BK specialiosios dalies straipsnį, jo dalį ar punktą, numatantį lengvesnę nusikalstamą veiką; 3) ištaisius padarytus BK 63-65 straipsnio taikymo pažeidimus, sumažinti nuteistajam paskirtą subendrintą bausmę; 4) nuteistąjį atleisti nuo bausmės, nes suėjo senaties terminas; 5) ištaisius netinkamą amnestijos akto taikymą, nuteistąjį atleisti nuo bausmės arba ją sumažinti.

Teismų praktikoje yra išaiškinta, kad sprendžiant bylos atnaujinimo klausimą, pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų sprendimais nustatytos faktinės bylos aplinkybės nekvestionuojamos, preziumuojant, kad jos nustatytos teisingai. Taigi sprendžiant klausimą dėl baudžiamosios bylos atnaujinimo dėl aiškiai netinkamo baudžiamojo įstatymo pritaikymo, teismo ištirti ir įvertinti įrodymai dar kartą netiriami ir nevertinami, o sprendimas priimamas pagal tas aplinkybes, kurias nustatė pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, nes pagal BPK 451 straipsnį nėra galimybės atnaujinti procesą dėl padarytų baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimų.

Atsižvelgiant į tai, Tarnyba atsisakė suteikti VGAT pagalbą, nes šios pagalbos teikimas dėl baudžiamosios bylos atnaujinimo būtų neperspektyvus, kadangi nenustatyti baudžiamosios bylos atnaujinimo pagrindai (b. l. 22–27).

Skundas atmetinas

Ginčas byloje kyla dėl Sprendimo, kuriuo, vadovaudamasi Įstatymo 11 straipsnio 7 dalies 1, 2 punktais, Tarnyba atsisakė suteikti teisinę pagalbą (b. l. 23–25).

Įstatymo 11 straipsnio 7 dalyje, be kita ko, nustatyta, jog VGAT pagalba neteikiama, jeigu: pareiškėjo reikalavimai yra akivaizdžiai nepagrįsti (1 punktą); atstovavimas byloje yra neperspektyvus (2 punktą); nustatoma, kad pareiškėjas savarankiškai, be advokato pagalbos, gali įgyvendinti arba apginti savo teises ar įstatymų saugomus interesus (12 punktą). Taigi net ir esant formalioms sąlygoms, kai asmeniui VGAT pagalba turėtų būti teikiama, Įstatymas numato tam

tikrus apribojimus ir nustato šios pagalbos teikimo apimtis, įskaitant, įtvirtinę Tarnybos teisę priimti sprendimą VGAT pagalbos neteikti, kai jos prašoma akivaizdžiai neperspektyviai (nepagrįstai). Įstatymo 11 straipsnio 9 dalyje nustatyta, jog sprendama dėl antrinės teisinės pagalbos suteikimo, Tarnyba turi teisę prašyti advokato išvados, ar yra šio straipsnio 7 dalyje nustatytų teisinės pagalbos neteikimo pagrindų.

LVAT taip pat ne kartą yra išaiškinęs, kad teisė gauti VGAT pagalbą nėra absoliuti, prigimtinė ir neribojama. Ją suteikia pati valstybė, savo iniciatyva ir savo nuožiūra, ir tik tokia apimtimi, kokia ji yra pajėgi šią teisę garantuoti. Antrinės teisinės pagalbos instituto paskirtis – suteikti kokybišką, efektyvią ir ekonomiškai pagrįstą teisinę pagalbą, ginant teisėtus interesus tų asmenų, kuriems tokia pagalba būtiniausia (*pvz., 2018 m. spalio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-5081-822/2018, 2019 m. sausio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2417-1062/2019*).

Įstatymo 11 straipsnio 7 dalyje įtvirtinti teisinės pagalbos neteikimo pagrindai, kurie yra atskiri (savarankiški) ir atsisakymas teikti pagalbą galimas esant bent vienam iš šių pagrindų (*pvz., LVAT 2010 m. rugsėjo 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-858-1157/2010 ir kt.*). Antrinė teisinė pagalba neteikiama, jeigu pareiškėjo reikalavimai yra akivaizdžiai nepagrįsti ir atstovavimas byloje yra neperspektyvus. VGAT pagalba, remiantis Įstatymo 11 straipsnio 7 dalies 2 punktu, neteikiama, kai iš visų tam konkrečiam atvejui reikšmingų faktinių duomenų yra pakankamai akivaizdu, jog pradėtas ginčas šaliai, kuriai teikiama teisinė pagalba, neturi teisinės perspektyvos (*LVAT 2010 m. gruodžio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-756-1390/2010, 2011 m. liepos 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-575-3096/2011*).

Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad pareiškėjas (*duomenys neskelbtini*) rūmų 2023 m. nuosprendžiu baudžiamojoje byloje Nr. (*duomenys neskelbtini*) pripažintas kaltu pagal BK 135 straipsnio 1 dalį ir nuteistas 4 metų laisvės atėmimo bausme; pripažintas kaltu pagal BK 253 straipsnio 1 dalį ir nuteistas 2 metų laisvės atėmimo bausme. Vadovaujantis BK 63 straipsnio 1 ir 4 dalimis, paskirtos bausmės subendrintos ir galutinė bausmė paskirta 5 metų laisvės atėmimo bausmė (b. l. 51–56).

(*duomenys neskelbtini*) rūmų 2023 m. nuosprendžiu byloje Nr. (*duomenys neskelbtini*) pareiškėjas buvo pripažintas kaltu pagal BK 253 straipsnio 1 dalį. Remiantis BPK 303 straipsnio 5 dalies 2 punktu, pagal BPK 285 straipsnio 2 dalį nuspręsta pareiškėją išteisinti, nes neįrodyta, kad jis dalyvavo padarant nusikaltimą (kaip nurodyta nuosprendyje, pareiškėjas buvo kaltinamas tuo, kad 2022 m. (*duomenys neskelbtini*)) (b. l. 57–61).

(*duomenys neskelbtini*) 2023 m. nutartimi baudžiamojoje byloje Nr. (*duomenys neskelbtini*) pareiškėjo apeliacinį skundą dėl (*duomenys neskelbtini*) rūmų 2023 m. nuosprendžio, atmetė (b. l. 81–97).

LAT 2024 m. nutartimi pareiškėjo atstovo pateikto kasacinio skundo nepriėmė, atsižvelgiant į tai, kad jis neatitinka kasaciniam skundui keliamų reikalavimų, nes jame nenurodyti BPK 369 straipsnyje nustatyti apskundimo ir bylos nagrinėjimo kasacine tvarka pagrindai ir juos pagrindžiantys teisiniai argumentai (BPK 368 straipsnio 2 dalis, 372 straipsnio 3, 4 punktai). Kaip nurodyta LAT nutartyje pareiškėjo kasaciniame skunde buvo nurodoma, kad teismai netinkamai pritaikė baudžiamąjį įstatymą – BK 28 straipsnį, kadangi išvadą dėl būtinosios ginties situacijos nebuvimo grindė nukentėjusiojo parodymais, neva atitinkančiais byloje surinktų įrodymų visumą ir patvirtinančiais pareiškėjo neteisėtus veiksmus. Teismai netinkamai taikė ir BK bendrosios dalies nuostatas dėl bausmių skyrimo, nes nenustatė atsakomybę lengvinančių aplinkybių, nurodytų BK 59 straipsnio 1 dalies 2 ir 6 punktuose, dėl to už abi nusikalstamas veikas buvo paskirtos aiškiai per griežtos bausmės. Teismai padarė esminių BPK pažeidimų: bylą išnagrinėjo šališkas pirmosios instancijos teismas; nuosprendis pagrįstas ne visais įrodymais; apeliacinės instancijos teismas nepatikrino bylos tiek, kiek to buvo prašoma apeliaciniame skunde, nes nuteistojo argumentus dėl pirmosios instancijos teismo šališkumo atmetė deklaratyviais teiginiais, neištaisė pirmosios instancijos teismo padarytų įrodymų vertinimo klaidų, nepašalino abejonų, neišsamiai atsakė į apeliacinio skundo argumentus dėl netinkamai įvertintos įvykio situacijos, iš esmės be jokių motyvų atmetė prašymus dėl įrodymų tyrimo ir taip pažeidė BPK 20 straipsnio 5

dalis, 305 straipsnio ir 320 straipsnio 3 dalies reikalavimus. Priteistas atlyginti neturtinės žalos dydis neatitinka nukentėjusiojo ir nuteistojo interesų pusiausvyros, protingumo ir teisingumo kriterijų, jo nepatvirtina jokie objektyvūs bylos duomenys (b. l. 70–72).

Pareiškėjas 2024 m. liepos 3 d. kreipėsi su prašymu suteikti VGAT pagalbą dėl baudžiamosios bylos Nr. (*duomenys neskelbtini*) atnaujinimo (b. l. 40–44).

Tarnyba 2024 m. liepos 11 d. raštu kreipėsi į pareiškėją, prašydama nurodyti bent vieną iš BPK 444 arba 451 straipsnyje numatytų pagrindų, kuriuo remiantis jis pageidauja kreiptis į teismą dėl baudžiamosios bylos proceso atnaujinimo, ir pateikti proceso atnaujinimo pagrindus pagrindžiančius dokumentus (b. l. 45–46).

2024 m. rugpjūčio 14 d. Tarnyba gavo pareiškėjo atsakymą, kad baudžiamosios bylos atnaujinimo jis siekia dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių ir netinkamai pritaikyto baudžiamojo proceso. Pareiškėjas paaiškino, kad 2023 m. lapkričio 22 d. įsiteisėjo (*duomenys neskelbtini*) rūmų nuosprendis. Baudžiamosios bylos Nr. (*duomenys neskelbtini*) medžiagoje matyti, kad bent kartą bylos nagrinėjimas buvo atidėtas (*duomenys neskelbtini*). Dėl šio įvykio pareiškėjui buvo pareikštas įtarimas, to pasėkoje nagrinėjamų baudžiamosios bylos Nr. (*duomenys neskelbtini*) posėdžių metu dėl minėto įvykio teismas rodė susierzinimą bei reiškė pasipiktinimą, įžeidindamas ir moralizuodamas (*duomenys neskelbtini*). Tokie Teismo veiksmai, pareiškėjo manymu, sudaro aiškų pagrindą abejoti teismo nešališkumu. Be to, pats Teismas 2023 m. nutartimis konstatavo, kad dėl 2022 m. įvykio buvo (*duomenys neskelbtini*), todėl byla buvo perduota nagrinėti kitiems teismo rūmams (UAT Utenos rūmų išteisinamasis nuosprendis įsiteisėjo 2023 m. lapkričio 22 d.). Todėl teismui (*duomenys neskelbtini* rūmams) konstatavus, kad visi teisėjai nėra nešališki, teismas negalėjo išlikti nešališkas išnagrinėtoje baudžiamojoje byloje. Tai aiškiai indikuoja BPK 444 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytą pagrindą baudžiamajai bylai atnaujinti, kurioje, be kita ko, buvo padaryta esminių BPK pažeidimų ir pritaikytas aiškiai netinkamas baudžiamasis įstatymas. Kartu pareiškėjas pateikė papildomus dokumentus (*duomenys neskelbtini* rūmų 2023 m. nuosprendžius) (b. l. 47–62).

Tarnyba 2024 m. rugsėjo 2 d. raštu kreipėsi į advokatą, prašydama pateikti išvadą, ar nėra Įstatymo 11 straipsnio 7 dalyje nustatytų antrinės pagalbos neteikimo pagrindų, arba padėti suformuluoti reikalavimo esmę, kuriuo, advokato nuomone, pareiškėjas galėtų apginti savo pažeistas teises (b. l. 43).

Advokatas pateikė išvadą, kurioje nurodė, jog susitikęs su pareiškėju bei susipažinęs su jo pateiktais bei papildomai gautais dokumentais, informuoja, kad teisinio pagrindo padėti rengti prašymą dėl proceso atnaujinimo baudžiamojoje byloje neįžvelgia. Paaiškino, kad naujai paaiškėjusia aplinkybe pareiškėjas laiko tą aplinkybę, kad po teismo nuosprendžio priėmimo baudžiamojoje byloje, kurioje jis pageidauja baudžiamąją bylą atnaujinti, kitoje baudžiamojoje byloje jo atžvilgiu buvo priimtas išteisinamasis nuosprendis dėl jam pareikšto kaltinimo pagal BK 285 straipsnio 2 dalį, (*duomenys neskelbtini*); tai esą lėmė jo baudžiamąją bylą nagrinėjusio teismo šališkumą. Pareiškėjo nurodoma, jo vertinimu, naujai paaiškėjusi aplinkybė galėtų būti tokia, kuri nurodyta BPK 444 straipsnio 1 dalies 4 punkte, kaip kitokia, nei nurodyto BPK straipsnio 1 dalies 1-3 punktuose nurodytos aplinkybės, kuri įrodo, kad nuteistasis yra nekaltas arba padarė lengvesnę veiką, nei ta už kurią yra nuteistas. Tačiau tuo pačiu minėta teisės norma nurodo, kad naujai paaiškėjusia aplinkybe gali būti laikoma tik tokia aplinkybė, kuri teismui nebuvo žinoma priimant nuosprendį ar nutartį. Nors priimant pareiškėjo atžvilgiu teismo nuosprendį, su kuriuo jis nesutinka ir pageidauja bylą atnaujinti, išteisinamasis nuosprendis pareiškėjo atžvilgiu dar nebuvo priimtas, tačiau jo bylą nagrinėjant instancine tvarka, išteisinamasis teismo nuosprendis pareiškėjo atžvilgiu jau buvo priimtas. Būtent ta aplinkybe (dėl nepagrįsto kaltinimo (*duomenys neskelbtini*) jo bylą nagrinėjusiam teisme ir dėl to egzistavusio teismo šališkumo) pareiškėjo gynėjas teikė byloje kasacinį skundą, taigi šios aplinkybės laikyti kasacinės instancijos teismui buvus nežinoma, negalima. Kita vertus, teismų praktikoje pažymima, kad bylos atnaujinimo pagrindas yra ne bet koks, o tik apie teismo sprendimo neteisingumą liudijantis faktas. Toks faktas turi turėti esminę reikšmę bylai, kurioje panaikinamas įsiteisėjęs teismo sprendimas (*LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2A-5-387/2022*). Aplinkybės, dėl kurių prašoma atnaujinti baudžiamąją bylą, turi

pasižymėti ne tik naujumu, bet ir specifine įrodomąja reikšme – vertinant šias aplinkybes atskirai arba kartu su anksčiau nustatytais aplinkybėmis, turi būti pakankamas pagrindas padaryti priešingą išvadą asmens kaltės klausimu, negu padaryta įsiteisėjusiame teismo nuosprendyje ar nutartyje (*LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2A-10-1073/2021*). Negalima situacija, kai baudžiamosios bylos atnaujinimo dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių institutas būtų taikomas kaip papildoma priemonė kvestionuoti įsiteisėjusių teismų sprendimų teisėtumą ir pagrįstumą tik iškeliant abejones dėl byloje esančių duomenų leistinumą, sąsajumo ar jų pakankamumo klausimų, kadangi proceso atnaujinimas yra galimas tik esminėms klaidoms taisyti (*Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. lapkričio 10 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1S-321-627/2022*). Pareiškėjo nurodoma kaip nauja aplinkybė, jo gynėjo jau nurodyta kasaciniame skunde, nesudarė pagrindo kasacinės instancijos teismo atrankos kolegijai netgi priimti kasacinį skundą nagrinėjimui. Pareiškėjo nurodomas kitas pagrindas baudžiamosios bylos atnaujinimui dėl aiškiai netinkamo baudžiamojo įstatymo pritaikymo nustatytais aplinkybėmis, atsižvelgiant į tai, kad bylą išsamiai išnagrinėjo ne tik pareiškėjo šališku vertinamas pirmosios instancijos teismas, bet ir apeliacinės instancijos teismas, o jo kasacinį skundą, kuriame nurodyti analogiški nesutikimo su įrodymų vertinimu ir veikos kvalifikavimu motyvai, kasacinės instancijos teismas atsisakė priimti, vertintinas nepagrįstu ir neperspektyviu. Esant tokioms aplinkybėms, manytina, kad egzistuoja Įstatymo 11 straipsnio 7 dalies 2 punkte nurodytas pagrindas teisinei pagalbai neteikti.

Šioje byloje skundžiamame Sprendime, atsisakant suteikti pareiškėjui VGAT pagalbą, nurodyti iš esmės analogiški motyvai, kaip ir advokato išvadoje.

Kaip minėta, pareiškėjas siekia bylos atnaujinimo dviem pagrindais: 1) dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių; 2) dėl netinkamo baudžiamojo įstatymo pritaikymo.

Baudžiamosios bylos atnaujinimas *dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių* reglamentuojamas BPK XXXIII skyriuje, kuriame nustatyta, kad įsiteisėjęs teismo nuosprendis ar nutartis gali būti panaikinti dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių, kurios nurodytos šio Kodekso 444 straipsnyje. Įsiteisėjusių nuosprendžių ar nutarčių panaikina ir bylas dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių atnaujina LAT Baudžiamųjų bylų skyriaus trijų teisėjų kolegija (443 straipsnio 1, 2 dalys).

Pagal BPK 444 straipsnį, naujai paaiškėjusios aplinkybės, dėl kurių galima atnaujinti baudžiamąją bylą, yra šios: 1) įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu nustatytas liudytojo ar nukentėjusiojo parodymų arba ekspertizės akto melagingumas, taip pat kitų įrodymų, kuriais paremtas nuosprendis ar nutartis, netikrumas; 2) įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu nustatyta, kad nagrinėdami bylą teisėjai nusikalstamai piktnaudžiavo; 3) įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu nustatyta, kad atlikdami ikiteisminį tyrimą pareigūnai nusikalstamai piktnaudžiavo ir dėl to buvo priimtas neteisėtas ir nepagrįstas nuosprendis; 4) *kitokios aplinkybės, kurios teismui nebuvo ir negalėjo būti žinomos priimant nuosprendį ar nutartį, nors ikiteisminis tyrimas bei bylos nagrinėjimas teisme buvo atliktas išsamiai, ir kurios vienos ar kartu su anksčiau nustatytais aplinkybėmis įrodo, kad nuteistas yra nekaltas arba kad jis padarė lengvesnę ar sunkesnę nusikalstamą veiką negu ta, už kurią jis nuteistas, taip pat kurios įrodo, kad išteisintasis arba asmuo, kurio byla nutraukta, yra kaltas* (1 dalis).

BPK 445 straipsnyje nurodyta, jog baudžiamoji byla dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių gali būti atnaujinama ne vėliau kaip per vienerius metus nuo naujų aplinkybių paaiškėjimo dienos (445 straipsnis). Pagal BPK 446 straipsnį, pareiškimą dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių prokurorui gali paduoti *nuteistasis, išteisintasis, jų gynėjai ir atstovai pagal įstatymą, nukentėjusysis, civilinis ieškovas, civilinis atsakovas ir jų atstovai* (1 dalis). Prokuroras, manydamas, kad gali būti bent viena iš 444 straipsnyje numatytų aplinkybių, savo iniciatyva, taip pat proceso dalyvių prašymu priima nutarimą pradėti procesą dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių ir, remdamasis BPK taisyklėmis, pats atlieka tų aplinkybių tyrimą arba paveda tai padaryti ikiteisminio tyrimo įstaigai (3 dalis). Prokuroras, neradęs pagrindo pradėti procesą dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių, priima nutarimą atsisakyti pradėti procesą. Apie prokuroro nutarimą pranešama suinteresuotiems asmenims ir išaiškinama teisė apskųsti nutarimą aukštesniajam prokurorui (4 dalis). Pagal BPK 447 straipsnį, kai naujai paaiškėjusios aplinkybės baigiamos tirti ir yra pagrindas atnaujinti bylą, prokuroras tyrimo medžiagą ir savo išvadą perduoda LAT

pirmininkui (1 dalis). Jeigu nėra pagrindo atnaujinti bylą, prokuroras savo nutarimu procesą nutraukia. Apie šį nutarimą pranešama suinteresuotiems asmenims, taip pat jiems išaiškinama teisė apskusti prokuroro nutarimą (2 dalis). BPK 448 straipsnyje nurodyta, kad LAT bylos atnaujinimo dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių klausimą nagrinėja ir išsprendžia Baudžiamųjų bylų skyriaus trijų teisėjų, anksčiau nedalyvavusių nagrinėjant šią bylą (išskyrus atvejį, kai byla buvo nagrinėta LAT plenarinėje sesijoje), kolegija (1 dalis). Pagal BPK 449 straipsnį, teismas, išnagrinėjęs prokuroro išvadą ir tyrimo medžiagą, gali priimti vieną iš šių nutarčių: 1) panaikinti teismo nuosprendį ar nutartį, atnaujinti bylą ir perduoti ją iš naujo tirti ar iš naujo nagrinėti teisme; 2) panaikinti teismo nuosprendį ar nutartį ir nutraukti bylą; 3) atsisakyti atnaujinti bylą (1 dalis).

Baudžiamosios bylos atnaujinimas *dėl aiškiai netinkamo baudžiamojo įstatymo pritaikymo* reglamentuojamas BPK XXXIV skyriuje, kurio 451 straipsnyje nustatyta, jog baudžiamosios bylos, kurios išnagrinėtos arba paliktos nenagrinėtos kasacinės instancijos teisme, taip pat kurių nuosprendžio ar nutarties nebuvo galima apskusti arba jie nebuvo apskusti kasacine tvarka, atnaujinamos, jeigu pagal nuosprendžiuose ir nutartyse nurodytas aplinkybes yra pagrindas manyti, jog *akivaizdžiai netinkamai pritaikytas baudžiamasis įstatymas ir dėl to reikia*: 1) panaikinti apkaltinamąjį nuosprendį bei paskesnes teismų nutartis ir baudžiamąją bylą nutraukti; 2) nuteistojo nusikalstamą veiką perkvalifikuoti pagal kitą BK specialiosios dalies straipsnį, jo dalį ar punktą, numatantį lengvesnę nusikalstamą veiką; 3) ištaisyti padarytus BK 63–65 straipsnių taikymo pažeidimus, sumažinti nuteistajam paskirtą subendrintą bausmę; 4) nuteistąjį atleisti nuo bausmės, nes suėjo apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminas; 5) ištaisyti netinkamą amnestijos akto taikymą, nuteistąjį atleisti nuo bausmės arba ją sumažinti.

Paduoti pareiškimą LAT dėl baudžiamosios bylos atnaujinimo šio Kodekso 451 straipsnyje nustatytais pagrindais turi teisę *nuteistasis*, jo atstovas pagal įstatymą ir gynėjas, *taip pat Lietuvos Respublikos generalinis prokuroras*. LAT pirmininkas šiuo klausimu teisėjų kolegijai turi teisę paduoti teikimą. Pareiškimą ar teikimą dėl baudžiamosios bylos atnaujinimo galima paduoti tik tol, kol nuteistasis baigs atlikti paskirtą bausmę arba kol baigsis laikas, kuriam atidėtas bausmės vykdymas. Jeigu pareiškimas atitinka šio Kodekso reikalavimus, LAT pirmininkas ar Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininkas priima nutartį perduoti pareiškimą Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijai, kuri per vieną mėnesį nuo nutarties priėmimo dienos, o kai yra pagrindas manyti, kad nuteistąjį reikia paleisti iš laisvės atėmimo vietų įstaigos, – nedelsdama nutartimi išsprendžia klausimą, ar reikia baudžiamąją bylą atnaujinti. Atnaujinta byla perduodama nagrinėti LAT Baudžiamųjų bylų skyriaus trijų arba septynių teisėjų kolegijai arba plenarinei sesijai (453 straipsnio 1-4 dalys). Teismas, išnagrinėjęs bylą, priima vieną iš šių nutarčių: 1) atmesti pareiškimą ar teikimą dėl baudžiamosios bylos atnaujinimo; 2) panaikinti nuosprendį bei paskesnes teismų nutartis ir bylą nutraukti; 3) panaikinti apeliacinės bei kasacinės instancijos teismų sprendimus ir palikti galioti pirmosios instancijos teismo nuosprendį ar nutartį (su pakeitimais arba be pakeitimų); 4) panaikinti kasacinės instancijos teismo nutartį ir palikti galioti pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nuosprendžius bei nutartis (su pakeitimais arba be pakeitimų); 5) pakeisti teismų nuosprendžius ar nutartis (455 straipsnis).

Kasacinio teismo (LAT) yra išaiškinta, jog sprendžiant bylos atnaujinimo klausimą, pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų sprendimais nustatytos faktinės bylos aplinkybės nekvestionuojamos, preziumuojant, kad jos nustatytos teisingai. Taigi, sprendžiant klausimą dėl baudžiamosios bylos atnaujinimo dėl aiškiai netinkamo baudžiamojo įstatymo pritaikymo, teismo ištirti ir įvertinti įrodymai dar kartą netiriami ir nevertinami, o sprendimas priimamas pagal tas aplinkybes, kurias nustatė pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, nes *pagal BPK 451 straipsnį nėra galimybės atnaujinti procesą dėl padarytų baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimų*. Procesiniai pažeidimai negali būti pagrindas atnaujinti baudžiamosios bylos procesą dėl aiškiai netinkamo baudžiamojo įstatymo pritaikymo. Sprendžiant bylos atnaujinimo dėl aiškiai netinkamo baudžiamojo įstatymo pritaikymo klausimą, *nagrinėjami būtent baudžiamojo įstatymo, t. y. BK, o ne kitų įstatymų taikymo klausimai* ir bylos atnaujinimas galimas tik nustačius BPK 451 straipsnyje nurodytus baudžiamojo įstatymo netinkamo taikymo atvejus (*LAT 2006 m. birželio 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2A-57/2006*).

Baudžiamosios bylos dėl aiškiai netinkamo baudžiamojo įstatymo pritaikymo gali būti atnaujintos tik tokiu atveju, jeigu išvada, kad baudžiamasis įstatymas pritaikytas akivaizdžiai netinkamai, gali būti padaryta pagal teismų nuosprendžiais ir nutartimis nustatytas bylos aplinkybes (BPK 451 straipsnis). Sprendžiant, ar atnaujinti baudžiamąją bylą dėl aiškiai netinkamo baudžiamojo įstatymo pritaikymo, yra vertinamas tik baudžiamojo įstatymo pritaikymas konkrečioms teismų nuosprendžiais ir (ar) nutartimis nustatytais bylos aplinkybėmis, o byloje surinkti įrodymai nėra tiriami ir vertinami, išvados apie bylos aplinkybes, jų teisingumą nėra ir negali būti daromos (pvz., LAT 2022 m. kovo 10 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2A-4-648/2022). Iš BPK XXXIV skyriaus, ypač šio skyriaus 451 straipsnio, išplaukia, kad baudžiamųjų bylų atnaujinimo dėl aiškiai netinkamo baudžiamojo įstatymo pritaikymo proceso paskirtis yra pašalinti akivaizdžias, t. y. be papildomo įrodymų tyrimo, baudžiamojo įstatymo taikymo klaidas, kurios sunkina nuteistojo teisinę padėtį (pvz., 2019 m. birželio 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2A-10-976/2019).

LAT taip pat yra išaiškinęs, jog aplinkybės, dėl kurių prašoma atnaujinti baudžiamąją bylą, turi pasižymėti ne tik naujumu, bet ir specifine įrodomąja reikšme – vertinant šias aplinkybes atskirai arba kartu su anksčiau nustatytomis aplinkybėmis, turi būti pakankamas pagrindas padaryti priešingą išvadą asmens kaltės klausimu, negu padaryta įsiteisėjusiame teismo nuosprendyje ar nutartyje (LAT 2021 m. birželio 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2A-10-1073/2021). Baudžiamosios bylos atnaujinimas galimas tik esant ypatingoms, baudžiamojo proceso įstatyme nustatytoms sąlygoms, įgalinančioms patikrinti įsiteisėjusio teismo nuosprendžio ar nutarties teisėtumą ir pagrįstumą. Viena iš baudžiamojo proceso atnaujinimo rūšių – baudžiamojo proceso atnaujinimas dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių. Baudžiamoji byla gali būti atnaujinta tik dėl aplinkybių, nurodytų BPK 444 straipsnyje, kurios paaiškėjo po nuosprendžio ar nutarties įsiteisėjimo. *Naujai paaiškėjusios aplinkybės – įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu kitoje byloje arba prokurorui atlikus tyrimą nustatyti faktai, kurie nebuvo žinomi priimant nuosprendį ar nutartį, dėl kurių įsiteisėję teismo nuosprendis ir (ar) nutartis yra neteisėti ir nepagrįsti.* Bylos atnaujinimo pagrindas yra ne bet koks, o tik apie teismo sprendimo neteisingumą liudijantis faktas. Toks faktas turi turėti esminę reikšmę bylai, kurioje panaikinamas įsiteisėjęs teismo sprendimas. Negalima situacija, kai baudžiamosios bylos atnaujinimo dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių institutas būtų taikomas kaip priemonė teismo nagrinėjimo medžiagai „papildyti“, nors bylą nagrinėjant pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose valstybinį kaltinimą palaikančiam prokurorui nebuvo kilę abejonių dėl pateiktų duomenų leistinumo ir pakankamumo (2022 m. gegužės 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2A-5-387/2022).

Kaip minėta, advokato (kuris susitiko su pareiškėju, siekiant nuspręsti dėl teisinės pagalbos perspektyvumo) išvadoje nurodoma, jog naujai paaiškėjusia aplinkybe pareiškėjas laiko tą aplinkybę, kad po teismo nuosprendžio priėmimo baudžiamojoje byloje, kurioje jis pageidauja baudžiamąją bylą atnaujinti, kitoje baudžiamojoje byloje jo atžvilgiu buvo priimtas išteisinamasis nuosprendis dėl jam pareikšto kaltinimo pagal BK 285 straipsnio 2 dalį, (*duomenys neskelbtini*); tai esą lėmė jo baudžiamąją bylą nagrinėjusio teismo šališkumą. Tai, kad kitoje baudžiamojoje byloje jis (*duomenys neskelbtini*) rūmų 2023 m. nuosprendžiu buvo išteisintas (*duomenys neskelbtini*), o (*duomenys neskelbtini*) rūmų teismas, priimdamas 2023 m. nuosprendį baudžiamojoje byloje Nr. (*duomenys neskelbtini*) buvo šališkas, pareiškėjas nurodė ir skunde Komisijai. Tačiau naujai paaiškėjusia aplinkybe gali būti laikoma tik tokia aplinkybė, kuri teismui nebuvo žinoma priimant nuosprendį ar nutartį. Tuo tarpu, kaip nurodoma advokato, nors priimant 2023 m. nuosprendį, išteisinamasis 2023 m. nuosprendis dar nebuvo priimtas, tačiau bylą nagrinėjant instancine tvarka, išteisinamasis nuosprendis jau buvo priimtas. Būtent ta aplinkybe (dėl nepagrįsto kaltinimo melagingu pranešimu apie pavojų jo bylą nagrinėjusiam teisme ir dėl to egzistavusio teismo šališkumo) pareiškėjo gynėjas teikė byloje kasacinį skundą, taigi šios aplinkybės laikyti kasacinės instancijos teismui buvus nežinoma, negalima.

Tuo tarpu, sprendžiant klausimą dėl baudžiamosios bylos atnaujinimo dėl aiškiai netinkamo baudžiamojo įstatymo pritaikymo, teismo iširti ir įvertinti įrodymai dar kartą netiriami ir nevertinami, o sprendimas priimamas pagal tas aplinkybes, kurias nustatė pirmosios ir

apeliacinės instancijos teismai. Pagal BPK 451 straipsnį nėra galimybės atnaujinti procesą dėl padarytų baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimų.

Apibendrinant, nagrinėjamu atveju Komisija neturi pagrindo teigti, jog Tarnyba nepagrįstai atsisakė teikti teisinę pagalbą pareiškėjui. Kaip minėta, sprendama dėl VGAT pagalbos suteikimo, Tarnyba pasinaudojo teise prašyti advokato išvados, ar yra šio straipsnio 7 dalyje nustatytų teisinės pagalbos neteikimo pagrindų. Gautoje išvadoje išdėstyti išsamūs profesionalaus teisininko motyvai, kodėl teisinės pagalbos teikimas pareiškėjui nėra perspektyvus, atsisakymo teikti motyvai išsamiai išdėstyti ir Sprendime. Komisija neturi pagrindo abejoti advokato kompetencija bei atitinkamai nėra pagrindo nepritarti atsisakymo teikti VGAT pagalbą motyvams.

Kartu paminėtina, kad advokatas savo išvadoje pažymėjo, jog pareiškėjas, kaip matyti iš jo savarankiškai parengto apeliacinio skundo, gali ir pats savarankiškai, be advokato pagalbos, įgyvendinti savo teisę pareiškimu kreiptis į prokurorą dėl, jo vertinimu, naujai paaiškėjusios aplinkybės (Įstatymo 11 straipsnio 7 dalies 12 punktą). Kaip minėta, pagal BPK 446, 453 straipsnius dėl baudžiamosios bylos atnaujinimo gali kreiptis ir pats nuteistasis, t. y. profesionalaus teisininko atstovavimas nėra privalomas. Kitaip tariant, Tarnybos Sprendimas neužkerta kelio pareiškėjui savarankiškai kreiptis dėl baudžiamosios bylos atnaujinimo.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 22 straipsnio 1 dalimi, Komisija

n u s p r e n d ž i a :

Pareiškėjo skundą atmesti kaip nepagrįstą.

Sprendimą per vieną mėnesį nuo sprendimo priėmimo bylos šalys turi teisę apskusti Regionų administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Posėdžio pirmininkė
Komisijos nariai

Inga Lipnickienė
Edvardas Jucius
Vytautas Kurpuvesas
Inga Morkvėnienė